

KIRJA-ARVIO:

ONNELLISET HAAPAJÄRVISET ESKILSTUNASSA

Lukkarinen Kvist, Mirjaliisa 2006 : Tiden har haft sin gång. Hem och tillhörighet bland sverigefinnar i Mälardalen. Linköping Studies in Arts and Science No. 372. Linköping: Linköpings universitet, Institutionen för samhälls- och välfärdsstudier. 278 sivua.

Lotta Weckström

Nyt jos koskaan on kulttuurin tutkijoilla hyvä syy tarttua ruotsinkieliseen väitöskirjaan!

Mirjaliisa Lukkarinen Kvistin väitöskirja *Tiden har haft sin gång. Hem och tillhörighet bland sverigefinnar i Mälardalen* käsittelee Suomesta Ruotsiin, Haapajärveltä Eskilstunaan muuttaneiden henkilöiden identiteetin muodostusta paikan ja vanhenemisen vuoropuhelun kontekstissa. Tutkimus kertoo Eskilstunassa toimivan Haapajärvi-seuran jäsenistä. Tutkimus ajoittuu vuosille 2002–2004, jolloin seura kokosi ja toimitti seuraansa käsittelevän historiikin. Lukkarinen Kvist seuraa väitöskirjassaan historiikin konkreettista tekemistä ja seuran muuta toimintaa liittäen havainnot ja haastattelut taidokkaasti diasporisten identiteettien analyysiin.

Väitöskirjan keskeiset teemat ovat erittäin tyyppillisiä (suomalais-)siirtolaisia käsittelevälle tutkimukselle: identiteetin muodostuminen ja muuttuminen, erilaisuuden ja samankaltaisuuden vuoropuhelu, uusien ja vanhojen kotiseutujen merkitys ja diasporassa eläminen. Raikkaan tästä väitöskirjasta tekee se, että Haapajärvi-seuran historiikin kirjoittaminen sivuaa kaikkia näitä aspectteja konkreettisesti ilman että haastateltavat itse puhuisivat ”diasporasta” tai ”identiteettien dialogista”. Tutkimus on tehty osana Linköpingin yliopiston ”Ikääntyvät ja vanheneminen” -ohjelmaa, ja siitä välittyy selkeästi se, että tutkija on työskennellyt ikääntyvien ihmisten parissa ennen väitöskirjatyöhön ryhtymistään. Hän kirjoittaa ikääntyvistä haapajärvisistä lämpimällä ja kunnioittavalla tavalla.

RUUANLAITON JA ENGLANNIN KAUTTA ETNISIIN IDENTITEETTEIHIN

Empiirinen materiaali koostuu suomeksi tehdyistä haastatteluista ja osallistuvasta havainnoinnista. Lukkarinen Kvist tutustui kenttäänsä ja sen toimijoihin osallistumalla Haapajärvi-seuran toimintaan. Hän osallistui viikoittain kokoontuviin opintopiireihin (ruuanlaittoa ja englantia) ja Haapajärvi-seuran historiikin kirjoittamiseen liittyviin kokouksiin sekä haastatteli piirien osallistujia.

Väitöskirja etenee joutuisasti ja on jaettu 12 osaan. Jokainen osa on jäsenelty itsenäisen artikkelin tavoin alkaen johdannolla ja päättyen yhteenvetoon. Osia voisi lukea myös toisistaan irrallisina artikkeleina. Lukijaa jako voi joko ärsyttää tai miellyttää: väitöksestä saa paljon irti jo yhden osan perusteella, mutta jos haluaa lukea väitöskirjan koherenttina tutkimuksena, tuntuvat toistuvat yhteenvedot turhalta kertaukselta. Kyseessä on ruotsalainen etnologian ja sosiaaliantropologian alan perinne, joka saattaa tuntua hieman lukijaa aliarvioivalta. Lukuteknisesti väitöskirja on helppo ja miellyttävällä tavalla ei-väitöskirjamainen: tutkija on valinnut sisäänkirjoitettujen ja suluissa esitettävien viitteiden sijaan alaviitteet, joita kertyykin huikeat 468. Teksti on varmaa ja rauhallista, siitä henkii tutkimuksen tekemisen ilo, taito ja tutkijan sitoutuneisuus kenttään. Väitöskirjoille usein tyypillinen tiedon ja lukeneisuuden esittäminen on toissijaista tässä tutkimuksessa. Vaikkakin tällä valinnalla on hyvät puolensa tekstin sujuvuuden suhteen, piilee siinä myös kriittittömyyden vaara, eikä lukija voi välttää mielikuvaa siitä, että kirjallisuutta on itse asiassa suhteellisen vähän. Tähän seikkaan kiinnitti huomiota myös vastaväittäjä Thomas Hylland Eriksen.

SIIRTOLAISUUS AIKUISTUMISRITUAALINA

Lukkarinen Kvist on päätenyt työssään kertomaan sodanjälkeisestä siirtolaisuudesta esittäen tilastollisia faktoja ja mielikuvia 1960-luvun hylätyistä maaseututiloista nykypäivän Nokiaan ja Suomi-imagon nousuun, jotka toistavat klassista ”suomalaiset Ruotsissa” -kaavaa. Kappale nimeltä ”Finnjävel”, joka on ilmeisesti pakollinen jokaisessa suomalaisten siirtolaisuutta käsittelevässä väitöskirjassa, on myös tässä teoksessa. Kyseessä ovat tietysti historialliset faktat, eikä suomalaisten lähistoria Ruotsissa suinkaan ole ollut ainoastaan ruusuinen. Kun jälleen kerran lukee 1980-luvun finnjävel-lehtikirjoittelusta ja suomalaisten tehdastyöläisten kiivaasta työtahdistasta, herää, ainakin minussa, huutava tarve saada tietää, mitä tutkimuksen haastateltavat alkuvuosistaan Ruotsissa kertovat. Lukkarinen Kvist painottaa viimeisessä luvussa, noin 200 sivua myöhemmin, miten suurimmalle osalle *haapajärvisiä* Ruotsiin muuttaminen oli tarjolla oleva aikuistumisrituaali ja seikkailu eikä suinkaan ankaran työttömyyden pakottama viimeinen oljenkorsi. Tämän, ainakin haastateltavien todellisuutta lähempänä olevan, tarinan olisi voinut nostaa kriittiseksi haastajaksi finnjävel-mantran rinnalle. Etenkin, kun analyysi on tehty toimijälähtöisesti ja korostaa Ruotsissa elettyjen vuosien rik-

kautta ja iloa, voisi tämä ote näkyä historiallisessakin osassa vastapuheena synkeälle suomalaissiirtolaisten historialle.

Lukkarinen Kvistin analyysi on valoisa kuvaus opintopiireistä tehdyistä havainnoista ja elävistä haastattelupätkistä. Tutkijan valinta keskittyä vanhaan ja uuteen kotiseutuun tarkastellessaan identiteetin muutosprosessia on erittäin hyvä. Ajatus diasporassa elävistä ihmisistä, jotka muodostavat identiteettejään jatkuvassa vuoropuhelussa uusien ja vanhojen kotiseutujen, itsensä ja toisten kanssa, ei tietenkään ole uusi, mutta tässä tutkimuksessa pohdinta on sidottu tiiviisti konkreettiseen itseidentifikaatioon historiikin kirjoittamisen muodossa. Keskeinen tulos työssä on se, että käsite haapajärvinen sisällyttää niin Haapajärvellä kuin Eskilstunassa asuvan itsensä haapajärveläiseksi identifioivan.

Lukkarinen Kvist toteaa, että kun haapajärviset kirjoittavat oman historiansa, he luovat oman versionsa menneisyydestä ja jättävät siihen jälkensä. Vaikka Haapajärvi-seuran toiminta tulee kaikesti loppumaan jäsenien ikääntyessä, jää näistä ihmisistä ja heidän elämästään dokumentti. Mikä voisi olla konkreettisempi todiste suomalaisten vahvoista sosiaalisista verkostoista ja ”hyvästä elämästä” Ruotsissa kuin heidän itsensä kokoama historiikki? Tutkija pohtii vastakarvaan kerrotun tarinan paikkaa synkeävyisessä yleiskuvassa ja päättelee loppukappaleessaan haastateltavien tietoisesti ottavan pesäeroa ajatukseen, että suomalaisuuteen Ruotsissa liittyy väistämättä ongelmia ja toisen luokan kansalaisuutta. Haapajärviset korostivat yksilön vastuuta omasta onnestaan ja ympäristön suhtautumisesta.

Filosofian lisensiaatti Lotta Weckström kirjoittaa väitöskirjaa ruotsinsuomalaisista Jyväskylän yliopiston soveltavan kielentutkimuksen keskuksessa.